

πολιτισμός

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (177)

Δέκα δροσερά βιβλία για το καλοκαίρι

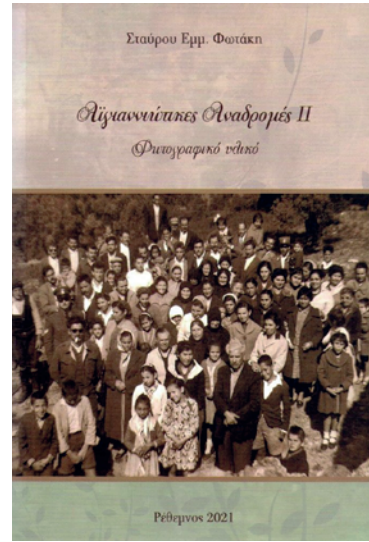

Ένας ακόμα Αύγουστος βρίσκεται μπροστά μας κι εμείς, όπως κάθε καλοκαίρι εδώ και κάμποσα χρόνια, θα σας προτείνουμε μερικά δροσερά βιβλία, για να διαλέξετε και να πάρετε μαζί στις αποσκευές σας. Όσο λίγο κι αν λείψετε, έστω και για ένα τριήμερο. Όπως το έλεγε παλιότερα ένα σλόγκαν του πολύπαθου Εθνικού Κέντρου Βιβλίου, «Υπάρχει πάντα μια ευκαιρία να διαβάσεις!». Οπωσδήποτε ο

Δεκαπενταύγουστος εφέτος πέφτει ημέρα Κυριακή και τριήμερο δεν πρόκειται να υπάρξει, αφήστε που πολλοί είναι εκείνοι που αντίθετως παρακαλούν να εργάζονται. Κι αυτό γιατί ο μέγας κίνδυνος είναι να «κλειστούμε» και πάλι, με τις ανοησίες και τα καπετανιλίκια που κάναμε τόσους μήνες.

Δικαιωματικά ξεκινάμε από το πιο πρόσφατο βιβλίο, εκείνο του Μάνου Γοργοράπη με τον τίτλο «Ρεθύμνος, σημεία των καιρών III», που ξεπερνάει κάθε ρεκόρ βάρους και όγκου υλικού, κειμενικού και φωτογραφικού. Έχουμε γράψει κι αλλού για την αξία της σειράς των συνεντεύξεων και βιβλίων του. Αυτή τη φορά προστιθέμενη αξία προσφέρει στο βιβλίο το δεύτερο μέρος, με τη βιογραφία του επί σειράν ετών δημάρχου Ρεθύμνου Τίτου Πετυχάκη, με στοιχεία και φωτογραφίες παραχωρημένα από την οικογένειά του. Υλικό προς το οποίο οι ιστοριογραφούμενοι θα πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί, αφού είναι γνωστό ότι ο αείμνηστος και οι επίγονοί του ανέκαθεν έκαναν επιλεκτική χρήση του.

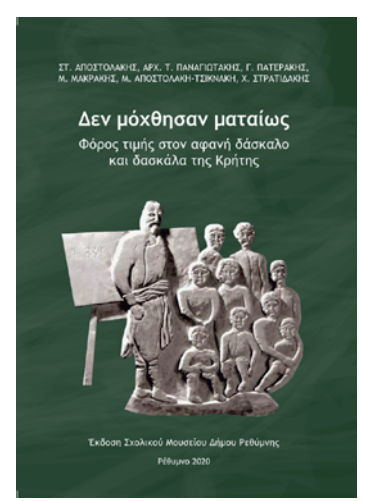
Το δεύτερο δροσερό σημερινό βιβλίο είναι του Σταύρου Φωτιάκη, που συνεχίζει με τις «Αιγιαννιώτικες Αναδρομές» τη φωτογραφική μας περιήγηση στην κοινωνική ιστορία ενός από τα πιο απομακρυσμένα αμπαδιώτικα χωριά, τον Άγιο Ιωάννη Χλαρό. Το κείμενο του είναι λιγιστό αντίθεση με τις φωτογραφίες του, μερικές από τις οποίες «μιλούν» από μόνες τους, παρότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε πρόσωπα και πράγματα, όπως ο ακούρατος συλλέκτης και συγγραφέας του βιβλίου αυτού.

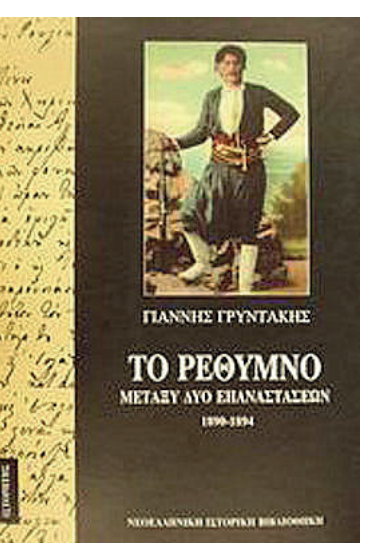
Ένα επίσης φρεσκοτυπωμένο βιβλίο «βαρέων βαρών», εξίσου ή και περισσότερο με εκείνο του Μ. Γοργοράπη, είναι αυτό του φίλου Αντώνη Πλυμάκη. Πρόκειται για την οριστική έκδοση του βιβλίου του «Μνήμες Σαμαρίας. Το φαράγγι και οι άνθρωποι του στο πέρασμα των αιώνων». Αυτή τη φορά την εξαντλημένη πρώτη έκδοση ανανέωσε η Αντιπεριφέρεια Χανίων, ο επικεφαλής της οποίας και την προλογίζει. Όπως και οι «Κούμοι», που αυτή την περίοδο γυρίζονται με τη μορφή ντοκιμαντέρ από την Cosmote TV, η Σαμαρία αποτελεί έργο ζωής και μάλιστα μακροχρόνιας.

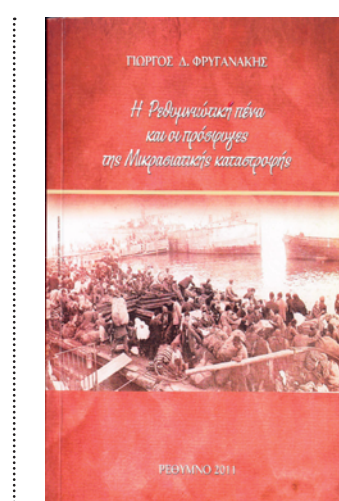
Το τέταρτο βιβλίο που συστήνουμε σήμερα, όπως το έχουν ήδη κάνει αρκετοί πνευματικοί άνθρωποι, είναι το βιβλίο του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου Ρεθύμνης «Η Κρητική διάλεκτος. Ιστορικό-κοινωνικό βάθος, διδακτικό πρόβλημα». Πρόκειται για τα Πρακτικά της Ημερίδας που πραγματοποιήσαμε στο Μουσείο του περασμένου Αύγουστου, που διακρίνονται για την σύγχρονη τους ματιά στο θέμα και για τη νέα γνώση που προσκομίζουν. Να σημειώσουμε ότι στον τόμο αυτό περιλαμβάνεται το κύκνειο άσμα, η τελευταία δηλαδή δημόσια τοποθέτηση, του αείμνηστου Δημήτρη Αρχοντάκη.

Πρόσφατο είναι και το βιβλίο του Σχολικού Μουσείου του Δήμου Ρεθύμνης «Δεν μόχθησαν ματαιώς». Απευθύνεται σε καθέναν που πέρασε από τη δημόσια εκπαίδευση και αφορά τους σεμινάριους αλληλοδιδασκάλους, ελληνοδιδασκάλους, ιεροδιδασκάλους και τους νεότερους δασκάλους και δασκάλες, ιδιαίτερα τους μονοθεσίτες, που πρόσφεραν τον πλούτο των γνώσεων και της καρδιάς τους για να αλφabetίσουν την κοινωνία της Κρήτης, η

προσφέρει το όραμα της απελευθέρωσης και οτι συνέχισαν να αγωνίζονται για την Ελλάδα αλλά και να την αποσπασούν από την υπανάπτυξη και να την προχωρήσουν πολλά βήματα μπροστά κατά τον 20ό αιώνα.

Επίκαιρο μπορεί να θεωρηθεί και είναι πάντα το βιβλίο του Γιώργου Φρυγανάκη «Η ρεθυμνιώτικη πένα και οι πρόδρομοι της Ηλεκτρονικής Καταστροφής». Κι αυτό γιατί η επόμενη χρονιά, που απέχει μόλις πέντε μήνες από σήμερα, είναι κι αυτή επετειάκη, όμως όχι ενός θριάμβου, όπως το 1821, αλλά μιας καταστροφής, της μικρασιατικής του 1922. Πρέπει να ξαναδιαβάσουμε το βιβλίο αυτό και να προετοιμαστούμε για την επέτειο, έτσι που να μην περιοριστούμε να χύνουμε μαύρα δάκρυα αλλά να προχωρήσουμε με την προσθήκη γνώσης και κατανόησης για τη ζοφερή εκείνη περίοδο.

Επειδή όμως το μικρό μας Ρεθύμνο δεν είναι «ο κόσμος όλος», θα ήθελα να προτείνω και δυο «γειτονικά» μας βιβλία, που μπορούν να αποτελέσουν οδηγούς για δικούς μας συγγραφείς. Το πρώτο είναι Χαϊνώτικο, του γνωστού συλλέκτη και ιστοριογράφου Μανώλη Μανουσόπουλου, με τον οποίο είχαμε διοργανώσει στις Ημέρες Ρεθύμνου 2016 μια όμορφη και χρήσιμη φωτογραφική έκθεση. Το βιβλίο επιγράφεται «Ιστορικά κτήρια της πόλης των Χανίων» και αφορά την αναλυτική ιστορική εξέταση έξι μνημείων των νεότερων χρόνων της γενέθλιάς του πόλης.

Το τελευταίο δροσερό βιβλίο που θα συστήσουμε σήμερα είναι το ηρακλειώτικο «Το λυπημένο κρεμμύδι» της Ιωάννας Χατζάκη. Όπως φαίνεται και από τον τίτλο του, είναι ένα παιδικό βιβλίο, που δείχνει ότι η παιδική λογοτεχνία στην Κρήτη δεν έχει σβήσει αλλά συνεχίζει, αραιότερα οπωσδήποτε σήμερα, να παράγει θησαυρούς. Θέμα του είναι το φαινόμενο του «bullying» και σκοπός του είναι να δώσει ένα ευχάριστο και ελπιδοφόρο κοινωνικό μήνυμα, μέσω ενός ηθικού διδάγματος.

Το τελευταίο βιβλίο έχει κυκλοφορήσει από τις ηρακλειώτικες εκδόσεις «Ίτανος», έναν σχετικά μεγάλο εκδοτικό οίκο, όπως μπορεί να διακρίνει ο αναγνώστης από τις εκδόσεις του (στη φωτογραφία οι παιδικές του εκδόσεις). Το βιβλίο του Μ. Μανουσόπουλου έχει εκδοθεί από έναν επίσης σημαντικό εκδοτικό οίκο, το χαϊνώτικο «Ερείσμα». Οι εκδοτικοί οίκοι δεν λείπουν από τις διπλανές μας πόλεις, αντίθετα ευδοκίμουν. Σημειώνω μόνο εδώ τις εκδόσεις «Πυξίδα της Πόλης» και «Ραδάμανθους» στα Χανιά και «Μύστις» και «Δοκιμάκης» στο Ηράκλειο και επιφυλάσσομαι στο μέλλον για περισσότερα.

Να σημειώσουμε ότι στον τομέα των εκδοτικών οίκων, από πόλη του πνεύματος το Ρεθύμνο τείνει να μετατραπεί σε τέτοια του οιονοπέυματος και των άλλων ψυχοτρόπων ουσιών. Σήμερα δεν υφίσταται στην πόλη μας κανένας εκδοτικός οίκος, αλλά ούτε και ο Δήμος και η Αντιπεριφέρεια προβαίνουν σε εκδόσεις, αντίθετα μ' εκείνους τόσο του Ηρακλείου όσο και των Χανίων. Να σημειώσουμε επίσης ότι στο Ηράκλειο λειτουργεί ένα εξαιρετικό καφεβιβλιοπωλείο, το «Καφέ Βιβλίο» στην πλατεία Σινάνη. Αποτελείται από πολλά δωμάτια, καθένα από τα οποία στεγάζει εξειδικευμένη βιβλιοθήκη μεταχειρισμένων βιβλίων (παιδικών, επιστημονικών, μαγειρικής, ξενόγλωσσα κ.λπ.), τα οποία οι θαμώνες διαβάζουν αλλά και μπορούν να προμηθευτούν σε συμβολική τιμή.

Μιας όμως και σήμερα οι «Αναδιφίσεις» αφιερώθηκαν στο βιβλίο, οι αναγνώστες θα μου επιτρέψουν ν' αναφερθώ σ' ένα λητό σχετικό θέμα, που γυρνάει ότι απασχολεί πολλούς από τους ανθρώπους που το αγαπούν: τι θα γίνουν οι βιβλιοθήκες τους μετά θάνατο! Είναι αλήθεια φαινόταρο ότι οι νεότερες γενιές δεν διαβάζουν πια, ή τουλάχιστον δεν διαβάζουν με τον τρόπο που το έκαναν οι προηγούμενες, από έντυπα βιβλία. Όταν πάντως διαβάζουν, το κάνουν από ηλεκτρονικά βιβλία και από το διαδίκτυο. Σε κάθε περίπτωση οι ατομικές μας βιβλιοθήκες κινδυνεύουν να βρεθούν στα σκουπίδια ή στην καλύτερη περίπτωση στους κάδους ανακύκλωσης, όπως το βλέπουμε να συμβαίνει ήδη γύρω μας. Όσο για τις θεσμοποιημένες βιβλιοθήκες, οι περισσότερες δεν δέχονται πια βιβλία που διαθέτουν στις συλλογές τους, πολλά από τα οποία παραμένουν στα υπόγεια, περιμένοντας την καταλογογράφηση τους.

Πού να το φαντάζονταν οι πρόγονοί μας ρεθυμνιώτες, πρωτοπόροι της φωτογραφίας (Βλαστός, Καλλιέργης κ.ά.), ότι το βιβλίο από μέγα ζητούμενο θα μετατρέπονταν σε μέγα βάρος! Προσωπικά επέλεξα να εξασφαλίσω το αξιόλογο τμήμα της βιβλιοθήκης μου ενόσω ακόμα βρίσκομαι στη ζωή, δωρίζοντας πρόσφατα τρεις εξειδικευμένους τομείς της, συγκροτούμενους από τέσσερις σχεδόν εκατοντάδες βιβλίων, στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρεθύμνο: μια τεταρτοδιεθμιστική βιβλιοθήκη, μια βιβλιοθήκη διδασκαλίας φυσικών επιστημών και μια βιβλιοθήκη γυναικείου κινήματος, της γυναίκας μου αυτή η τελευταία (φωτογραφία προηγούμενης στήλης).

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας strharis@yahoo.gr, 2831055031

Μια άλλη βιβλιοθήκη, γενική εκείνη, με περισσότερα από χίλια βιβλία, δώρισα με τρεις κατά καιρούς αποστολές στη Μονή Βωσάκου (φωτογραφία προηγούμενης στήλης), όπου ο πατέρας Τιμόθεος Παναγιωτάκης κάνει αγώνα για να συγκροτήσει τη βιβλιοθήκη του μοναστηριού που έχει ανασυστήσει και αναστήσει με τον ιδρώτα του προσώπου του. Η βιβλιοθήκη του αυτή περιέχει καταλογογραφημένα ήδη περισσότερα από 5.000 βιβλία φωτογραφία δίπλα). Κι εγώ με τη σειρά μου έχω πια το δικαίωμα να πω το «νυν απολύεις τον δούλο σου», χωρίς τύψεις ότι οι απόγονοί θα με αναθεματίζουν για την βαριά μου κληρονομιά σε βιβλία και την ελαφριά σε λοιπά κληρονομικά στοιχεία. Για την ώρα πάντως δεν θα κάνω χρήση του δικαιώματός μου αυτού αλλά εκείνου της καλοκαιρινής διακοπής, γι' αυτό και σας εύχομαι να έχετε ένα υγιές και δροσερό καλοκαίρι!